

Lars Sandahl besøgte Indien tidligere på måneden. Her taler han med departementschef i Indiens ministerium for fremme af industri og indenrigshandel Amardeep Singh Bhatia. Foto: Pressefoto, DI

Kampen om Indien er i gang: Ingen tid at spille

»Potentialet er gigantisk«. Så klar er meldingen fra DI-direktør Lars Sandahl efter et nyligt besøg i Indien. Men vil Danmark og Europa lykkes, skal vi rykke med det samme, mens særligt ét område kan være vejen til et stærkt samarbejde.

Alexander Sjöberg
alex@berlingske.dk

I januar indgik EU og Indien en historisk frihandelsaftale, og Danmarks erhvervs- og livs førstemand er stærkt begejstret.

Hvis Indien og EU lykkes med at etablere et tæt og velfungerende samarbejde, så kan alliancen ifølge Lars Sandahl Sørensen blive en stor og markant magtfaktor. Det gælder både økonomisk og politisk.

»Inderne taler endda om partnerskabet som en mulig tredje global stormagt,« siger direktøren i et interview med Berlingske, kort efter et besøg i Indien.

Oplevelsen har kun overbevist ham om mulighederne i det enorme land.

»Potentialet er gigantisk,« siger Lars Sandahl, der har holdt møder med virksomheder og repræsentanter for regeringen.

På den baggrund forklarer han, at Indien oplever USA og Kina som de dominerende stormagter, mens Indien har ambitioner om at kunne konkurrere med dem.

Her ser de muligheden i samarbejdet med Europa, fordi vi er et godt marked:

Europa har teknologi og penge - Indien har skala og i nogen grad også teknologi.

Allerede i dag er over 200 danske virksomheder til stede i Indien.

De danske forretninger i Indien er vidt forskellige og beskæftiger sig med alt fra skibsfart til vandteknologi. Dansk eksport til Indien havde i 2024 en værdi på 22 milliarder kroner, viser DIs seneste data.

Men meget mere kan være på vej.

Indiens produktionskapacitet vokser hvert år, viser en opgørelse fra DI, og den bliver samtidig stadig mere avanceret. Her taler vi ikke kun fabrikker. Eksempelvis har Novo Nordisk flere tusind indere ansat i byen Bengaluru, hvor de udvikler medicin.

Landet er ikke bare et samleband. Det er også et talent- og innovationscenter, og befolkningen bliver mere velhavende. Danske eksportører såsom design og fødevarer har derfor stort potentiale.

I 2035 vil der være 499 indiske byer, hvor 75 procent af befolkningen kan klassificeres som »forbrugere«, viser en undersøgelse fra Verdensbanken.

Samtidig eksploderer antallet af rige indere, viser en gennemgang fra banken Standard Chartered.

Modi har en vision om, at Indien skal være et udviklet land med en højindkomst-økonomi senest i 2047.

Ambitionerne er store, slår Lars Sandahl fast.

De danske virksomheder kommer derfor kun til at kunne opnå stadig mere i Indien. Men det er ikke uden forhindringer, og tre konkrete problemer tegner sig.

Lad os dog først få baggrunden på plads.

Modi har samme mål som os

I slutningen af januar blev 20 års forberedende arbejde mellem EU og Indien til en frihandelsaftale. Den mangler blot godkendelse, herunder i Europa-Parlamentet.

Vedtages den, vil stort set alle toldbarrierer blive fjernet, og der vil komme samarbejde om migration af arbejdskraft samt forsvar.

Det er en aftale til tiden.

Statsminister Mette Frederiksen sagde i denne måned, at Europa ikke længere har råd til at være afhængig af nogen. Fra EU er budskabet det samme.

Europæerne vil sprede sine æg i flere kurve, og her kommer det interessante.

Narendra Modis mål er det samme som vores.

»Uanset om det drejer sig om Trumps told på både Europa og Indien, gensidige bekymringer om Kinas industrielle overkapacitet eller spørgsmål om energisikkerhed, giver dette partnerskab god mening,« har analytiker Dhruva Jaishankar fra Observer Research Foundation tidligere sagt til Berlingske.

Det budskab bakker Lars Sandahl op om, så nu skal der tempo på, siger han.

Det leder os til det første problem: Geopolitikken.

Kort efter EU indgik aftalen med Indien, skete der en optøning i Indiens forhold til USA.

Donald Trumps handelskrig og opførsel havde provokeret inderne voldsomt. Nu har Trump sagt, at Indiens regering dropper russisk olie.

Rusland afviser, mens en analyse fra tænketanken Chatham House udtrykker skepsis. Der kommer intet hårdt stop for samarbejdet med Rusland.

Professor i virksomhedsetik Jacob Dahl Rendtorff vurderer over for mediet Finans, at Indiens fortsatte samarbejde med Rusland bliver et dilemma for erhvervslivet.

Men meldingen har været nok til, at USA har droppet sin told mod Indien.

Det får Lars Sandahl til at advare mod, at vi læner os tilbage.

»Det må vi ikke,« siger han, »vores frihandelsaftale er det vigtigste våben, vi har.«

Danmark konkurrerer med mange lande.

»Hvis vi ikke rykker nu, så finder inderne bare deres partnere andre steder,« tilføjer direktøren.

Komplekse forhold

Det understreger problem nummer to: At drive virksomhed i Indien er ikke let.

Freddy Svane, der er Danmarks tidligere ambassadør i Indien, siger, at: »Statsminister Mette Frederiksen har opbygget et enestående samarbejde med Indien og Narendra Modi.«

Men det kræver mere indsigt og evne at være i Indien end andre steder.

Der er ikke plads til at være » amatør«.

Det skyldes både problemer med infrastruktur, komplekse forhold til myndighederne, og at inderne har skarpe krav.

Af samme grund har DI skruet markant op for tilstedeværelsen i landet, herunder med 140 ansatte i organisationens største kontor på verdensplan i Chennai, oplyser Lars Sandahl.

»Inderne vil have teknologioverførsel, etablering af arbejdskraft og konkrete investeringer. Indien er ikke bare et marked, hvor man kan afsætte sine varer. Man skal ind og investere,« siger tidligere ambassadør Freddy Svane.

Så hvad har Danmark, som inderne vil have?

»Den grønne omstilling,« lyder svaret fra Freddy Svane.

Lars Sandahl ser samme mulighed.

»Deres behov for grønne løsninger rammer vores styrkepositioner lige nu. Men det vindue lukker, så snart de selv har knækket koden til teknologien,« siger direktøren.

Det taler ind i det tredje problem.

Når vi går ind i Indien med fuld kraft, kan det på et tidspunkt munde ud i, at vores relevans mindskes.

»Inderne ser ikke sig selv som en lillebror til Vesten længere,« siger Lars Sandahl.

»De ved godt, de sidder på fremtiden.«

Ifølge Lars Sandahl foregår samarbejdet i Indien dog ligeledes. Danske virksomheder skaber innovation og teknologi i samarbejde med de indiske virksomheder.

Dermed står det klart, at fordelene ved at skruer markant op for interesseerne i Indien lige nu overstiger problemerne, siger direktøren.

Alexander Sjöberg er Berlingskes korrespondent i Asien

OpenAIs direktør, Sam Altman, går ofte rundt med en blå rygsæk. Det er blevet en vandrehistorie, at den indeholder en computer, som Altman kan bruge til at slukke for OpenAIs servere, hvis hans kunstige intelligens går amok. Han har selv afvist det, men historien siger alligevel noget om den stemning, der hersker i Silicon Valley for tiden. Foto: Brendan McDermod/Reuters/Ritzau Scanpix

FORTSAT FRA SIDE 23

Anthropic og Google DeepMind. Den kunstige intelligens' store spillere.

De har fået en plads i solen, hvorfra de kan forme verden, og det gør de så, uagtet at de godt selv kan se de mulige risici. Det siger de i hvert fald, at de kan. Altman har sagt, at kunstig intelligens udgør en eksistentiel risiko, og Amodei har sat chancen for, at den vil føre til en katastrofe, på 10 til 25 procent. Hassabis har udtalt, at den skal behandle den med samme alvor som en global krise og har opfordret til international regulering vi går. Hvilket jo så nu er for sent.

»De mennesker, der bygger denne teknologi, er på samme tid mere begejstrede og mere bange end nogen anden på planeten,« skrev Matt Shumer, der selv er direktør og investor i ai-industrien, på X for nogle dage siden.

Hans indlæg, som han skrev under rubrikken »Noget stort er i gang med at ske, gik viralt, og måske giver det mening, for det er svimlende stof, det her. Når man skriver om kunstig intelligens, skriver man ikke kun på viden, men på følelse. Sådan er det måske, når man står i et tidehverv.

Nå. Shumer fortsatte sin bedømmelse af solkongerne og deres teknologi:

»De mener, at den er for kraftfuld til at stoppe og for vigtig til at opgve. Om det er visdom eller rationalisering, ved jeg ikke.«

Og her indrammes jo så paradokset, der bor inde i solkongerne. Disse ai-direktører er på én gang både dommedagsprofeter og frelsere, for med den ene hånd forudsiger de menneskeheden potentielle udryddelse, mens de med den anden bygger den maskine, de frygter.

De bygger hurtigere og hurtigere, og sidste år gik det helt bananas: Kunstig intelligens begyndte at skabe sig selv, tryk lige på den. OpenAIs GPT-5.3 Codex brugte tidligere versioner af sig selv til at finde fejl i sin egen træning, administrere sine egne implementeringer og evaluere sine egne testresultater. Det er den total omkalfatring, og i sit essay afviste Matt Shumer det argument, der hder, at vi vil gennemleve det, vi har gennemlevet tidligere: »Den kunstige intelligens erstatte ikke én specifik færdighed. Det er en generel erstatning for kognitivt arbejde.«

Da fabrikkere blev automatiseret i 1990'erne, kunne en samlebandsarbejder omskoles til at sidde på kontor, og da internettet kom til at forstyrre detailhandlen, kunne dens arbejdere flytte over i logistik og service:

»Men den kunstige intelligens efterlader

ikke et bekvemt hul at flytte ind i. Usant hvad du omskoler dig til, bliver den også bedre til det,« skrev Shumer.

Imens synes solkongerne at være for bange til at tie, men for ambitiøse til at standse. I et nyligt interview med Dario Amodei stillede The New York Times ham et vidunderligt spørgsmål: »Er du på vores side?« Hans svar var noget værre rod. Lidt kedeligt. Han vred sig i hænderne.

Hvorfor bygger Amodei videre? Man kan se på solkongerne med kynikerens blik og læse deres tvivl som banal markedsføring eller ansvarsfragørelse, men man kan også lade være og dermed forstå, at der måske bare er noget menneskeligt inde i dem: Vi kan ikke lade være.

Vi har aldrig kunnet lade være, engang byggede vi for eksempel en atombombe. Dengang sagde Albert Einstein, at »atomkraftens frigørelse har ændret alt, undtagen vores måde at tænke på, og vi driver derfor mod en uovertruffen katastrofe.«

Han mente kort sagt, at fordi vi havde udviklet denne nye destruktive kraft, måtte vi som civilisation også udvikle os: »En ny form for tænkning er nødvendig, hvis menneskeheden skal overleve og bevæge sig mod højere niveauer.« Spørgsmålet er, om vi har lært noget som helst.

Katedraler af kode

Hvis vi vil det, altså lære noget, skal vi måske se mod filosoferne. Det plejer at virke.

For over for solkongerne står netop filosoferne, og det sjove ved dem er, at de ikke umiddelbart har noget som helst med kunstig intelligens at gøre, for de er alle sammen døde for længst. Det viser sig, at nogle af de bedste tænkere, når det gælder moderne teknologi, aldrig kom i nærheden af den.

De mekaniseringer begyndte at overtage verdens produktionsapparater i slutningen af 1700-tallet, sagde for eksempel tyske Wilhelm von Humboldt, at »for at blomstre som mennesker er vi nødt til at være selvstyrende. I 1800-tallet frygtede Alexis de Tocqueville en særlig form for despoti, for det var ikke voldeligt, men så behageligt, omsorgsfuldt og forudsigeligt, at det gjorde borgerne til »flittige og velopdragne husdyr«, og i 1940'erne advarede C.S. Lewis mod en fremtid, hvor vi bruger teknologi til at erobre den menneskelige natur.

Propper vi filosoferne ind i en tidsmaskine og påfører det muligheden i den kunstige intelligens, kan vi spørge os selv: Hvis vi udficerer vores beslutninger til den, hvad mister

Sam Altman har direkte bedt den amerikanske kongres om at blive underlagt strengere regler. Han mener, at al er så leafthold, at den kan skade verden fundamentalt, hvis den ikke styres. Foto: Brendan Smialowski/AFP/Ritzau Scanpix

vi så? Hvis vi lader den automatisere vores liv, bliver vi så udulede? C.S. Lewis ville måske sige, at jo mere vi forsøger at forbedre mennesket med ai, jo tættere kommer vi på at fjerne netop det, der gør os til mennesker.

Der findes i ai-industrien dem, som frygter det, og som derfor forsøger at omskabe den radikalt. For eksempel Harry Law fra The Cosmos Institute.

»Vi provokerer folk i industrien til at tænke over meget større og mere frække og filosofisk funderede spørgsmål,« siger han.

»Det er spørgsmål, som er virkelig nemme at ignorere. Vi ignorerer dem alle, for ingen ønsker at have en eksistentiel krise hver dag. Men der er ved at ske et opbrud.«

The Cosmos Institute er bygget på en fornemmelse af, at historien fra tid til anden diskner op med øjeblikke, som kalder på filosofien, og at dette øjeblik er sådan et. De, der

bygger den kunstige intelligens, står i midten af verdenshistorien, og derfor er der brug for, at de tænker virkelig dybt, ikke kun over, hvad de kan bygge, men hvorfor de bygger det. Om det skal bygges i det hele taget. Den næste billion dollar investeret i kunstig intelligens vil, mener tænketanken, enten løfte menneskeheden eller sætte den på grundstøtten til »den perfekte kontrol«.

Derfor arbejder tænketanken for at skabe en ny slags programmer, filosofiprogrammøren, en slet skjult henvisning til Platons filosofkong.

»Dem, der siger, at kunstig intelligens jo stadig bare stiller forslag, overser noget dybere, nemlig at det at overveje og tænke plejede at være noget enten dybt personligt eller noget, man gjorde i selskab med sine nærmeste. Nu risikerer hele det system at blive kortslettet,« siger Harry Law.

»Måske har du haft et skænderi med din kone, og du spørger en ai, hvordan du skal sige undskyld. Den kommer med et bud, du bruger det, og på overfladen tænker du: Wow, det er fantastisk, alle er glade. Hvor vidunderligt. Men det er ikke vidunderligt. For det fratager mennesket et vigtigt moralsk arbejde, ikke?«

Men det er ikke vidunderligt. For det fratager mennesket et vigtigt moralsk arbejde, ikke?«

»Mennesker går gennem livet med oplevelser, som efterlader et indtryk på dem. De vokser og bliver bedre, ideelt set klogere, men den slags personlige, dybt menneskelige og moralske aspekter af livet forsvinder, hvis ai bare kan give os svaret.«

Og altså er konflikten tegnet op: Mens solkongerne bygger katedraler af kode, som de selv er bange for, stiller filosoferne et spørgsmål: Hvor skal bi dem? Mennesker eller passagerer?

Løsningen på det hele
Vi befinder os i et historisk øjeblik, så meget står klart. Solkongerne lover os en verden uden fejl, ventetid og besvær, men filosofferne vil nok mene, at vi er nødt til at kæmpe imod. Fristelsen er enorm, vægten i lommen er der altid, men vi risikerer for meget. Så hvad gør vi?
Måske søger vi friktionen. For jeg spurgte altså den kunstige intelligens, avisen har

»Måske har du haft et skænderi med din kone, og du spørger en ai, hvordan du skal sige undskyld. Den kommer med et bud, du bruger det, og på overfladen tænker du: Wow, det er fantastisk, alle er glade. Hvor vidunderligt. Men det er ikke vidunderligt. For det fratager mennesket et vigtigt moralsk arbejde, ikke?«

HARRY LAW
FORSKER VED TÆNKETANKEN THE COSMOS INSTITUTE

abonnement på, mest af alt fordi ironien var for god til at lade fare, men også, må jeg indrømme, fordi jeg blev fristet. Og den svarede: »Jeg er designet til at være din medvind. Men menneskelighed findes ofte i modvinden. Hvis jeg gør alt for dig, fjerner jeg i virkeligheden muligheden for, at du kan overraske dig selv.«
Det kan være, den har ret. At stå imod al-bølgen handler måske ikke om at flygte fra teknologien, men om at genvinde respekten for den mentale friktion, der findes i at tænke. Og i mit tilfælde skrive, hvad jeg tænker. Det handler måske om at vægde den svære formulering, den tvivlsomme beslutning og den lange tankerekke, selvom maskinen står klar med et hurtigere svar.
I sidste ende er vores bevidsthed det eneste, vi reelt ejer. Spørgsmålet er, om vi tør holde fast i den.